

Štěpán, Ludvík

Projekce slovensko-polských vztahů

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2004, vol. 53, iss. X7, pp. 157-158

ISBN 80-210-3357-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103120>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

tímco jeho přátelé běžně cestovali po Evropě (příčinou byly asi Puškinovy jedovaté politické epigramy): zde se autor podrobně zabývá Puškinovým pobytem v Moldávii, jeho záměry využít řeckého povstání i rusko-turecké války k útěku i pokusem o útěk po moři, který ztroskotal souhrou okolností i záměry dvou žen, v jejichž milostných objetích se v Oděse ocitl. Zcela volně otvírá autor před čtenářem zákruty Puškinova milostného života, jeho sexuální nenasycenost, ale také tragiku jeho milostného života a jeho vztahy k moci, v nichž básník nevypadá zdaleka tak nevinně, jak se dříve zdálo, spíše jako bezcharakterní sluha. Celý Puškinův život a podstatné části jeho díla, které tu jsou pečlivě analyzovány jako kryptogramy jeho tajných záměrů, je pak viděn jako účelový soubor pokusů o opuštění hranic Ruské říše, kde se básník cítil jako vězeň (uznik).

Při obecném uznání, které tento typ bádání vyvolává, nelze však pominout ani jeho nedostatky a bílá místa. Esejistická forma bádání dává autorovi určitou volnost ve výběru literatury primární i sekundární: někdy objevuje objevené, například tam, kde nezná starší zahraniční literaturu: to se stalo mimo jiné v případě rusko-amerických vztahů, o nichž zasvěceně a pečlivě psal Dieter Boden již v roce 1968. Je tu stále patrná ona tragická rozpojenost sovětského a západního života, která zanechala své stopy i na díle tohoto ruského emigranta, jenž se znovu svým dílem do Ruska vrací.

Družnikovova práce je významným příspěvkem k světové puškinistice, byť jen metodou výkladu a vyhraněnou, snad trochu extrémní polohou: vytváří jakousi západnickou alternativu k rusofilským koncepcím Puškina jako vlastence, který miloval Rusko a ani po zahraničí netoužil, umožňuje ho vidět v protikladech jeho konání od svobodomyšlného romantismu až nacionálnímu šovinismu, od revolucionářství a liberalismu k ponižujícímu a dobrovolnému posluhování moci. V situaci, kdy se zejména z ruské strany stále ještě ozývají hlasy o básníkově až nelidské velikosti, je tato demytizující kniha ve své střízlivé otevřenosti nezbytná právě pro restituci objektivitu bádání o této klíčové postavě ruské literatury.

Ivo Pospíšil

PROJEKCE SLOVENSKO-POLSKÝCH VZTAHŮ

Polsko-słowackie stosunki po roku 1918 – Slovensko-poľské vzťahy po roku 1918 (ed. Halina Mieczkowska a Jozef Hvišč), *Polsko-Słowacka Komisja Nauk Humanistycznych*, ATUT, Wrocław 2002, 168 s. *Vývin a význam slovensko-poľských vzťahov* (ed. Jozef Hvišč), Slovensko-poľská komisia humanitných vied, LUFEMA, Bratislava 2003, 316 s.

Dva předkládané sborníky jsou výsledkem práce dvou národních sekcí komise humanitních věd, které od roku 1996 pracují ve slovenské Bratislavě a polské Vratislavi. Slovensko-poľská komisia humanistických vied Ministerstva školstva SR a Polsko-Słowacka Komisja Nauk Humanistycznych Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu RP se snaží zachytit co nejširší problémy v oboru humanitních věd a prezentovat je potom na společných konferencích na Slovensku a v Polsku a dokumentovat je ve sbornících.

Sborník *Polsko-słowackie stosunki po roku 1918 – Slovensko-poľské vzťahy po roku 1918* je výsledkem jednání obou komisí v Modré u Bratislavy v roce 1999, která se zabývala důsledky rozpadu rakousko-uherské monarchie v roce 1918 a vývojem nezávislých států – Slovenska a Polska. U příležitosti jednání obdržela prof. dr. hab. Halina Janaszek Ivaničková zlatou medaili Univerzity Komenského a prof. PhDr. Jozef Hvišč, CSc., a doc. PhDr. Marta Pančíková, CSc., dostali medaile Ministerstva národní výchovy a sportu PR.

Sborník uvádí *Předmluva* obou editorů s nástinem problematiky konference a práce komise. První blok sborníku je věnován výuce polštiny na Slovensku a slovenštiny v Polsku. Problematiku obrážejí příspěvky *Krzysztofa Krasuského Rola i działalność lektora języka i literatury polskiej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Komenskigo w Bratysławie*, *Mieczysława Basaje Dydaktyka słowacystyczna w Polsce* a *Haliny Janaszek Ivaničkové Polska słowacystyka i słowacka polonistyka wobec wyzwań XXI wieku (historia i perspektywy)*. Zejména H. Janaszek Ivaničková se podívala na polonistiku a slovakisťku v obou zemích z širšího pohledu evropského a světového

a nastřnila jejich perspektivy v jedenadvacátém století a zcela nové úkoly zemí po pádu komunistického systému a po vstupu do Evropské unie.

Další tři části sborníku soustředí referáty, které se týkaly odborných literárněvědných, etnolingvistických a historických problémů. Ve druhém bloku má **Jozef Hvišč** příspěvek *Súvislosti a vzťahy slovenskej a poľskej literatúry (1918–1939)* a **Józef Zarek** *O polsko-słowackich związkach literackich po roku 1918*. **Halina Mieczkowska** poskytla pro druhý blok referát *Odbicie kontaktów polsko-słowackich w rozwoju języka (na przykładzie systemu morfologicznego)*, **Marta Pančíková** *Tendencie rozwojowe w leksyce współczesnej (Próba porównania rzeczowników polskich i słowackich)*, **Pavol Žigo** *Vývin slovenskej a poľskej lexiky na pozadí kvalitatívnych vlastností času*, **Jan Michálek** *Tematika zbojníctva v slovenskom a poľskom etnologicom výskume* a **Kornélia Jakubíková** nazvala svůj příspěvek *Slovensko-poľské súvislosti goralskej svadby*. Čtvrtý blok zaplnil referát **Ewy Orlof** s titulem *Uwarunkowania polityczne polsko-słowackich kontaktów kulturalnych w dwudziestolecu międzywojennym (ze szczególnym uwzględnieniem pracy konsulatów polskich w Słowacji)*.

Druhý sborník *Vývin a význam slovensko-poľských vzťahov* není konferenční, ale představuje průřez pracemi slovenských a polských badatelů v dané oblasti. Jak v Úvodu píše editor svazku **Jozef Hvišč**, zásluhou komise už vyšly dvě sborníkové tematické práce (Historické a kulturné zdroje slovensko-poľských vzťahov, 1999, a Kontinuita romantizmu, 2001), a připomíná, že výzkum v různých oborech humanitních věd je nerovnoměrný, přičemž nejbližší k syntéze má literárněvědná oblast polonistického bádání. Stejný autor svazek uzavírá krátkou studií *K otázke významu slovensko-poľských vzťahov*, v nichž akcentuje hlavně zájem slovenských čtenářů o díla polských autorů, podněty z oblasti vědeckého výzkumu, literární inspirace, které jsou přirozeným výsledkem literárních vztahů, a v neposlední řadě také podněty nových polských uměleckých trendů pro slovenskou literaturu. Na okraji zmiňuje i podněty z oblastí divadla, filmu, masmédií a výtvarného umění a specifičnost pohraničních regionů.

Sborník ve třech částech přináší – v první pohledy na literární a jazykové souvislosti, ve druhé na vývojové determinanty vztahů, třetí soustřeďuje materiály a dokumenty. V první části obecnější význam mají studie **Jozefa Hvišce** *Poľská literatúra u nás (K vývinu literárnej recepcie a vzťahov)*, **Štefana Druga** *Cesty vzájomnosti* a **Marty Pančíkové** *Poľština v slovenskom jazykovednom výskume*, parciálními otázkami se zabývají další příspěvky: **Peter Káša**: *Hľadanie lyrického subjektu (Programové básne Adama Mickiewicza a Janka Kráľa)*, **Maria Magdalena Nowakowska**: *Uwagi o przystosowaniu słowackich nazw własnych do języka polskiego i ich tłumaczeniu* a **Halina Mieczkowska**: *Typy przeobrażeń fleksyjnych w deklinacji rzeczowników słowackich i polskich*. Do druhé části editor zařadil práce **Aleny Bartlové** *Slovenská historiografia o vývoji Poľska a Slovensko-poľských vzťahov (po roku 1918)*, **Lubice Kázmerové** *Poľsko-slovenské vzťahy a podmienky ich vývinu v rokoch 1918–1924*, **Maroše Hertela** *Tajné maďarsko-poľské rokovania týkajúce sa „oslobodenia“ Slovenska v rokoch 1922–1928*, **Milana Katuninece** *Polonofilská koncepcia Karola Sidora* a **Jana Michálka** *Slovenská polonistická folkloristika v rokoch 1945–1995*.

Dokumenty soustředěné ve třetí části publikace se týkají obrazu Slovenska v polských časopisech z 80. a 90. let XIX. století (**Agata Hrkľová**), „dědictví“ Hlinkové lidové strany v letech 1818–29 (**Alena Bartlová**) a působení Władysława Bobeka jako lektora polštiny v Bratislavě v letech 1928–39 (**Jozef Hvišč**), zajímavý je soupis překladů slovenské literatury v Polsku do roku 2000 (**Zdzisław Niedziela** a **Rafał Majerek**) a vzpomínky **Anny Golonkové** na otce, významného slavisty **Jana Magiera**.

Ludvík Štěpán